

GLAS RAVNICE

Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 46

Subotica, listpad 1994.

Cijena: 0,50 din/4 R

U OVOM BROJU:

HRVATSKO PITANJE PRED KESS-om

GOVOR dr. TUDMANA U VIJEĆU SIGURNOSTI

INTERVIEW: dr. MARKO VESELICA

**DOLAZI VRIJEME BALOVA:
DOK JE VINA BIĆE I ŠOKACA**

ZKUPNO

PUN MI NOS „DOBRIH” NAMJERA

Evo me sa Vama, štovani čitatelji, već drugi put. U medjuvremenu su se dogodjale različite stvari, pa se moram osvrnuti na neke od njih. Ne znam jeste li gledali onaj film u kojemu Daniel Olbrižky glumi zatvorenika konc-logora. Na kraju rata, on priča: kad su saveznici oslobodili logor, logoraši su stajali kao na razbrojci. Nije bilo radosti, nije bilo veselja. I umjesto sreće i zahvale, savezničkom časniku, što je komandirao oslobodjenjem logora prišao je iznureni, polumrtvi starac i upitao: **A ZAŠTO NISTE DOŠLI RANIJE?**

U vrijeme dok budete čitali ovaj tekst, već će na Okružnom sudu u Srijemskoj Mitrovici započeti sudjenje četvorici „dobrovoljaca” koji su, između ostalih, ubili i obitelj Oskomić iz Kukujevaca. Obzirom da se radi o višestrukim ubojicama, zapriječena im je i smrtna kazna, do koje zacijelo neće doći, jer ovu kaznu za razliku od Republičkog, ne priznaje Savezni krivični zakon. A koliko se puta prije skretala pažnja javnosti na masovne progone i teroriziranje Hrvata, posebice u Srijemu. Koliko se puta providnom proglašavala ona monstruoza konstrukcija Ostoje Sibinčića koji je na spisak ovjeren krivotvorenim žigom sa šahovnicom napisao imena svih viđenijih Hrvata, pa ih čitao na „sastancima mesne zajednice”, a TV Srbije sve to uredno prenosila. I niko, i još jednom niko ni da se

osvrne na naše patnje, nigde riječi ohrabrenja i podrške. Sad, evo, odjednom postadoše poznati i zločinci, čak se privode pred lice pravde. I bez obzira na visinu kazne koje će im biti odrezana, ja ne mogu a da ne upitam one koji su pružili ruku pravde – **A zašto niste došli ranije?**

Čitam sedmi broj subotičkog dvotjednika „ŽIG”. Osim što u impresumu vidim imena meni poznatih i dragih ljudi, na jednoj od stranica, ispod jednog teksta vidim da se pominje kako je dotični izbačen iz četrdesetpetog broja Glasa Ravnice, odnosno, da je zabranjen!? I tu ja onda padnem u ponore najcrnje depresije: ma nisam čestito ni zasjela na uredničku stolicu, a vidi vruga, već **ZABRANJUJEM** i **UKIDAM!** A ja ne znam, dragi kolega (prepoznat će se onaj o kome je riječ) čime sam zaslužila da se nadjem u unakrsnoj vatri? Naime, štovani čitatelji, kad sam došla u redakciju, imala sam pred sobom 2 (i slovima dva) dana za zaključivanje lista, a u fascikli 0 (i slovima niti jedan) tekst. I umjesto da mi vrli kolege pomognu, dolazili su jedan mimo drugog i bajagi me saželjevali. A kolega je sporni tekst doneo sa teorijom da – ukoliko tekst ne bude išao, on više neće pisati za „Glas”. Ili – ili. Na stranu što je to meni pomalo ličilo na ucjenu, na stranu što je ranije u nekoliko navrata isti kolega odbio tiskati poneki moj ponudjeni tekst (o

novinarstvu, recimo, koji je bio prežestok za tadašnji trenutak), pa se ja nisam ni smrtno naljutila, niti osnovala alternativnu stranku – a nisam stoga što kao novinar sa višegodišnjim stažom znam da sve ono što napišem ne mora biti obvezatno i dobro i primjenljivo. Razlog „izbacivanja” tj. „zabrane” jest nešto sasvim drugo: tekst je donio u subotu, a list je bio zaključen – u petak. Ja ne želim ulaziti u način rada i kvalitet prijašnjih brojeva našeg lista, ali evidentno je da mu je tiraž prepolovljen, da su mnogi tekstovi bili neoprostivo sterilni, bezbojni i dosadni, neprikladni nivou i ukusu čitalačke publike. I sad ispade da JA nekome uskačem u teren i padam s neba. E pa, moram reći jedno – niti sam ovdje zbog teške zarade, niti zbog političke probojnosti (ima političkih listova koji daleko bolje kotiraju, i što da ne – bolje plaćaju) ja sam tu isključivo zbog osjećaja odgovornosti prema čitaocima i svom narodu. A sve one koji se SADA ljute što „Glas ravnice” nije doživio krizu u izlaženju pitam – **a zašto niste došli ranije? Kada je fascikla za tekstove bila prazna, a ja, osoba koja vam nikad u životu nije stajala na putu – na rubu očaja!**

Ovim se putem zahvaljujem Voji Sekelju na ustupljenim tekstovima.

Urednica

ZBOGOM DRAGI IVICE

Neposredno pred zaključenje našeg lista saznali smo neprijatnu vijest: Član DSHV-a, mr. Ivica Poljaković, istupio je iz stranke. U ovom trenutku odlazak svakog člana za nas predstavlja gubitak, pogotovo ako se radi o mladom, obrazovanom i perspektivnom čovjeku. No, moramo poštivati tuđe želje. Zabrinjava, međutim, nešto drugo: umjesto da Poljaković obavijesti nekoga iz stranke, ili nekoga od svog naroda o svojoj namjeri, on je sazvaao press konferenciju na kojoj je novinarima većeg dijela Jugoslavenskih glasila obrazložio razloge svoje „ostavke“, odnosno onoga što on smatra razlogom tog čina. Elem, razloga su dva: prvi „grubo kršenje elementarnih demokratskih principa prava na kampanju“, a drugi je „uskraćivanje prava na iznošenje vlastitog mišljenja“. U oba slučaja glavni krivac po Poljakoviću je Bela Tonković, a u drugom slučaju, posredni krivac jeste nova urednica Glasa ravnice koja, kako reče Poljaković – „nije smjela preko Tonkovića objaviti nastavak njegovog „feljtona“, koji je išao u nekoliko ranijih brojeva Glasa“. Ustvrdivši da mu je u veljači Tonković onemogućio da ranije iznese svoj program jer mu nije dozvolio pristup računarskom programu na kojem se nalaze adrese članova i simpatizera stranke (a što je, uzgred budi rečeno, tajna, jer zamislite kako bi izgledalo kada bi svatko po svome nahodjenju pregle-

davao popise članova), pa mu izborna kampanja nije uspjela. Na dušu Tonkoviću, Poljaković je stavio i njegovu tvrdnju da ukoliko stranka iziđe na izbore ima šanse za poslaničko mjesto!? Ali, čini se da je Poljakoviću najteže palo što mu se tekst nije pojavio u posljednjem (45.) broju Glasa. Odmah je naravno, krenuo donom spočitavajući da se to radilo o feljtonu koji je prekinut, a kada ga je urednica Glasa

upitala što misli da li je čitateljima zanimljiviji njegov tekst o stvarima koje već znaju, ili posjet Svetog Oca Hrvatskoj (tekst koji je išao umjesto Poljakovićevog) ogovorio je kako nema ništa protiv tekta o Svetom Ocu, ali nije propustio dodati, ne bez zloradosti, „da on ima sigurna saznanja da je njegov tekst stopirao Tonković, i da će dotična dama biti urednica sve dok se ne zamjeri predsjedniku“. Ostali novinari su ga pitali na koje on to funkcije podnosi ostavku, na što je ovaj nabrojao nekoliko minornih funkcija nagalsivši kako će i dalje zadržati mjesto

poslanika u pokrajinskoj skupštini, jerbo ga je na to mjesto „izabrao narod“, pa će on tu funkciju obnašati nadalje kao samostalni kandidat. Potom je novinarima pokazao svoj tekst u listu „Žig“, a na pitanje Vaše urednice po čemu je on to zaključio da mu je tekst zabranjen, odgovorio je kako „on to nije rekao, on je samo predao tekst, a to da je ovaj bio zabranjen u Glasu, napisala je redakcija Žiga“. Na tu tvrdnju reagirao je Vojislav Sekelj, urednik Žiga rekavši da redakcija nije ništa pisala, nego da je Poljaković sam napisao komentar, potpisavši redakciju. I taj isti Poljaković drži nekome predavanja o neovisnom novinarstvu i slobodi tiska. Potom su prisutni novinari saslušali i njegov traktat o osnivanju Hrvatske kulturne zajednice, ili Hrvatskog vijeća ili Bog zna čega, a čija bi poanta bila da bi to tijelo osnovali i vodili Hrvati koji se sada nalaze u drugim strankama (Demokratska, Reformska, Liga socijaldemokrata...). Sve se završilo komentarom jednog od prisutnih novinara da će Poljaković ipak morati osnovati vlastitu stranku, pa njoj izlagati svoje zamisli, a ne svaki put sazivati press konferenciju.

Iskreno rekuć, žao nam je Poljakovića kao našeg člana, a još više nam je žao što se od nas rastao na tako ružan način. Sam on zna što smo u protekle tri godine doživljavali od nekih ljudi u kojima on sada gleda prijatelje.

HRVATSKO PITANJE PRED KESS-om

Od izlaska posljednjeg broja GR važni događaji su se nizali jedan za drugim. Međunarodna zajednica je pojačala napore oko pronalazanja rješenja krize na teritoriji bivše Jugoslavije. Odziv novonastalih država se dijelom promijenio: Bošnjaci (Muslimani) pristaju na odgodu skidanja embarga na oružje za njih, a SRJ zatvara granicu prema Bosni i Hercegovini. I Hrvatska popušta u pitanju produženja mandata UNPROFOR-u.

Osjeća se određeni pomak i na polju rješavanja srpskog pitanja u Hrvatskoj: iza zatvorenih vrata traži se rješenje.

U SRJ je u rujnu došlo do reorganizacije savezne vlade. Novost je, između ostalog i ukinuće Ministarstva za ljudska prava i prava manjina i odlazak ministrice koja svojim pona-

šanjem i nekompetentnim izjavama nimalo nije doprinosila rješenju bilo kojega problema. To je polovično rješenje. Nije trebalo ukinuti Ministarstvo, jer u SRJ skoro 40% autohtonog stanovništva pripada nacionalnim zajednicama, tj. manjinama (skoro polovina stanovništva nije konstitucionalan narod!).

U atmosferi blagih promjena na bolje predsjednik Hrvatske dr. Tuđman pred Vijećem sigurnosti iznosi službeni stav Hrvatske i glede nas: hrvatsko pitanje u Srbiji i Crnoj Gori mora se riješiti na temelju reciprociteta: kakva prava Srbima u Hrvatskoj – takva i Hrvatima u Srbiji i Crnoj Gori.

Od 10. listopada (oktobra) do sredine studenoga (novembra) održava se u Budimpešti konferencija KESS-a koja će pripremiti materijale za konferenciju predsjednika država i

vlada članica KESS-a početkom prosinca (decembra). Na tom sastanku će se donijeti, između ostalog, i Dodatni protokol za Europsku konveciju o ljudskim pravima i pravima manjina.

DSHV je službeno pozvan na Pripremnu konferenciju. Sudjelovat ćemo u okviru radne grupe koja priprema materijal za Dodatni protokol. Naša će delegacija nastojati da se u njega ugrade i naši interesi. Taj Dodatni protokol će, naime, biti normativni akt kojeg će se morati pridržavati sve članice KESS-a, kao i oni koji to žele postati.

Ovo je još jedno visoko međunarodno priznanje DSHV i ujedno odgovor onima koji nam stalno nastoje osporiti legitimitet i ometati rad.

O radu konferencije, dragi prijatelji, stalno ćemo Vas obavještavati.

Vijesti iz područnica:

ODRŽANA SJEDNICA ODBORA PODRUŽNICE PETROVARADIN

Petrovaradin, 30.9.1994. U Petrovaradinu je održana sjednica Odbora područnice u kojoj su sudjelovali i članovi Predsjedništva: Bela Tonković, predsjednik, Lazar Vojnić Hajduk, dopredsjednik i Petar Kuntić član Predsjedništva. Na sjednici je razmatran rad područnice, situacija na području područnice i budući zadaci. Konstatirano je da je područnica bila izložena vrlo teškim napadima, da su članovi

Odbora sustavno šikanirani od strane policije na tzv. „informativnim razgovorima“, gdje im je, između ostalog, stalno i sustavno bilo sugerirano da bi iseljenjem mogli sebi olakšati položaj, što nije ni čudno s obzirom da je proljetos dopredsjednik SO Novi Sad javno izjavio da je 80% policije pod kontrolom Srpske radikalne stranke. To je sustavno i teško kršenje osnovnih ljudskih prava

i organiziran progon legalne političke organizacije DSHV, kao i zakonom zagarantirane slobode političkog djelovanja.

Pritisci na Hrvate su bili jesu iznimno teški. Čak su oslobođeni optužnice i oni koji su napali i teško pretukli staricu – Hrvaticu, a bombaški atentator na Hrvate nisu ni traženi, a kamoli sudski proganjeni. Hrvat i Područnica su sve to izdržala sada se nastoji oživiti rad područnice

GOVOR PREDSJEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE DR. FRANJE TUĐMANA U VIJEĆU SIGURNOSTI

Na neformalnoj sjednici Vijeća sigurnosti predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman održao je zapaženi govor u kojemu je, iznio službeni stav Hrvatske, između ostaloga, i o srpskom pitanju u Hrvatskoj i hrvatskom pitanju u Srbiji i Crnoj Gori. Prenosimo taj dio govora:

„Pitanje osiguranja manjinskih i ljudskih prava za državljane Hrvatske koji pripadaju srpskoj etničkoj skupini važno je za Hrvatsku i mi mu posvećujemo punu pažnju. Vi ste već upoznati s ustavnim odredbama glede prava manjinskih skupina za koje mnogi stručnjaci smatraju da manjinama daju najveću slobodu u svijetu. Mi smo se također suglasili da međunarodne institucije nadziru primjenu tih odredaba. Naše opredjeljivanje za njihovu punu primjenu je stvarno. Također vam je poznata naša čvrsta opredjeljenost i planovi

za uspostavu autonomnih područja za srpsku zajednicu u Hrvatskoj. Shvaćamo da reintegracija okupiranih područja Hrvatske i pitanje pobunjenih lokalnih Srba u Hrvatskoj treba biti riješeno na miran način, ako je to moguće, i da korištenje drugih načina treba biti krajnje sredstvo. Ali, međunarodna zajednica mora Beogradu jasno reći da pitanje srpske manjine u Hrvatskoj ne može biti riješeno agresijom i aneksijom hrvatskog teritorija, nego putem postojećih međunarodnih mehanizama ustanovljenih kako bi se djelotvorno zaštitila manjinska prava.

Jedan od tih mehanizama je RECIPROCITET. Ne možemo zaboraviti da postoji ZNAČAJNA HRVATSKA MANJINA U SRBIJI I CRNOJ GORI. Ovim se mehanizmom također traži uzajamno priznanje, koje je Hrvatska pripravna učiniti radi dobrobiti manjina u

objema državama i u korist konačnog političkog rješenja u regiji.”

Ovim je predsjednik Tuđman jasno stavio na znanje svjetskoj zajednici da je službeni stav Hrvatske da je hrvatsko pitanje u Srbiji i Crnoj Gori vezano za srpsko pitanje u Hrvatskoj i za priznanje Srbije i Crne Gore od strane Hrvatske.

DSHV je u svojem programu jasno iznio svoj stav, a u javnosti i političkim razgovorima to uvijek posebno naglašava, da se prilikom državno-političkog uređenja jednog geopolitičkog područja nakon raspada neke države manjinska prava moraju regulirati na osnovi međunarodnih standarda po principu univerzalnosti prava i pravnih normi (ista pravila vrijede za cijelu teritoriju, konkretno: kakva prava Srbima u Hrvatskoj takva i Hrvatima u Srbiji i Crnoj Gori) na razini ustavnih zakona.

(bt)

SUBOTICA: PROŠIRENA SJEDNICA ODBORA

Subotica, 8.10.1994. Održana je proširena sjednica Odbora podružnice Subotica na kojoj su sudjelovali Odbor podružnice, predsjednici Mjesnih organizacija podružnice, odbornici DSHV, te subotički članovi Predsjedništva i Vijeća DSHV. Na dnevnom redu je bila rasprava o novonastaloj situaciji u SO Subotica nakon razdvajanja odborničke grupe DZVM, aktivnosti oko novog osnivanja Mjesnih zajednica, te razno.

Nakon sadržajne rasprave odlučeno je:

a) da odbornici DSHV u SO Subotica i nadalje trebaju raditi – prvenstveno na ostvarenju programskih ciljeva na razini općine,

– da surađuju s onim snagama koalicionog partnera koji takvu politiku prihvaćaju, te su predloženi konstruktivni koraci za poboljšanje rada općinskih struktura samouprave i Skupštine,

b) da DSHV i nadalje podrži aktivnosti oko ponovnog osnivanja Mjesnih zajednica kao osnovnih stanica lokalne samouprave.

NAJAVA ZA SLJEDEĆI BROJ

**PRIKAZAN FILM
„ŠLING”**

Neposredno pred zaključenje ovog broja, u Subotici je premijerno prikazan film „Sling” autora Zvonimira Sudarevića. Tema filma je susret modernog i tradicionalnog, a zbog golemog zanimanja javnosti za ovaj film, nešto više o filmu i razgovoru s autorom Sudarevićem objavit ćemo u narednom broju Glasaravnice.

Redakcija

AKTUALNO

DVIJE ZNAČAJKE

10. LISTOPADA

Dan oslobodjenja Subotice, 10. listopada, obilježen je i ove godine, i to posebno, zbog toga što se ove godine navršila pedeseta obljetnica ovog značajnog dana. SO Subotica u povodu ove obljetnice održala je svečanu sjednicu na kojoj su prigodne govore održali čelnici Općine, nakon čega je prikazan umjetnički program. Po završetku svečane sjednice položeni su vijenci na spomenik Žrtava fašizma i na grobnicu Sovjetskih vojnika u Subotici.

Ovaj je datum do prošle godine slavljen kao Dan Subotice. Oko njegovog obilježavanja bilo je i nesporazuma i suprotstavljenih mišljenja, od kako je prošle godine pokrenuta rasprava o datumu koji bi bio najprikladniji za praznik našeg grada. Prijedloga je bilo više, a rasprave su bile vruće i žučne. Tijekom rasprave najčešće su spominjana dva datuma – 10. listopada, dan oslobodjenja Subotice 1944. godine, koji je do tada bio dan grada, i 1. rujna, dan kada je Subotica primila povelju o proglašenju slobodnim kraljevskim gradom 1779. godine. Skupština općine je većinom glasova odlučila da dan Grada bude 1. rujna.

Neki su teško prihvatili ovu odluku, posebno Savez boraca, i doživjeli je kao umanjivanje značaja antifašističkog pokreta i oslobodilačke borbe. Pokušajmo razumjeti i one koji su bili za antifašistički pokret i oslobodilačku borbu (za oslobodjenje od okupatora), ali im novi režim, nakon oslobodjenja, nije donio ni dobro, ni sreću. Neki su još

zbunjeni jer ne mogu u sebi razdvojiti dvije faze opcije sadžane u ovom datumu. Prvu čini kraj jednog vremenskog razdoblja u kojemu je vodjena borba protiv okupatora, protiv suradnika i slugu okupatora i borba za ravnopravnost naroda. Druga opcija ovog datuma jest početak novog režima. Mislim da svi možemo slaviti onu prvu opciju ovog datuma, dok neki mogu slaviti ovu drugu. Neki, pak, slave i jedno i drugo, i ne dozvojavaju mogućnost da ovaj datum ima dvije značajke. Za njih ovaj datum simbolizira najviše pozitivne domete čovjeka (čovječanstva).

Novi totalitarni režim i njegova deviza „Tko nije s nama taj je protiv nas“, prinudna kolektivizacija i postupci kojima je sistem provodio svoju politiku mnogi su teško doživljavali i ne mogu zaboraviti početak svoga „hoda po mukama“.

S druge strane, ima ljudi koji su u ovom periodu nakon oslobodjenja doživjeli punu afirmaciju svoje osobe, pa navode gospodarski napredak kao dokaz nadmoći i humanosti u odnosu na fašizam. Treća varijanta – ona demokratska – nije dolazila u obzir, o njoj se nije moglo niti govoriti.

Stvorena je druga Jugoslavija, da li konstelacijom međunarodnih faktora ili voljom naroda ili snagom oba činioca. Koji je od ta dva činioca bio odlučniji raspravljat će povijesničari. Uveden je novi društveni poredak, novi sistem, a tko se kako ponašao u tom sistemu, tema je za neku drugu priču.

Zivimo u vremenima kada se mijenja sistem vrijednosti ali moramo i kao pojedinci i kao društvo razlučiti koje su to trajne i nepromjenljive vrijednosti, a koje su vrijednosti primjerene određenom vremenu i okolnostima. Mišljenja i stavove pojedina ili organizacija možemo prihvatiti ili ne prihvatiti, ali ih moramo poštovati ako nisu u suprotnosti sa trajnim vrijednostima. Lakše je nekima prihvatiti šablonske stavove režima, lakše je „razmišljati televizorom“ nego glavom. Pluralizam, ako ga hoćemo, zahtjeva i dodatne intelektualne napore.

Ante Skenderović

INTERPOL I MEĐUNARODNI SUD ZA RATNE ZLOČINE

U Rimu je zasijedala Generalna skupština Interpola na kojoj je odlučeno da se i Interpol angažira u otkrivanju i hvatanju ratnih zločinaca s prostora bivšeg SFRJ. Interpol će to raditi u suradnji s Međunarodnim sudom za ratne zločince iz bivšeg SFRJ.

Odlukom Generalne skupštine Interpola osobe koje Međunarodni sud stavi na spisak traženih za ratne zločine stavlja se na „crvene potjernice“, t. j. Interpolovi uredi u zemljama članicama Interpola stalno će nastojati da ih države izruče sudu, a kretanje traženih će biti praćeno po cijelome svijetu. Svaki prijelaz državnih granica ili bilo kakav prekršaj izvan zemlje koja ih ne izručuje za njih je vrlo velik rizik da budu uhvaćeni i izručeni. Ove mjere traj

dok se traženi ne nađu u rukama Suda.

Međunarodni sud u Haagu će tretirati zločine iz četiri grupe:

1) Teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949. godine koje se odnose između ostalog na namjerna ubojstva, mučenje, nečovječno postupanje, ozbiljne tjelesne povrede, prisvajanje materijalnih dobara koje se ne može pravdati vojnim potrebama (pljačka), protjerivanje i nezakonito preseljavanje, primoravanje da se služi u vojnim formacijama...

2) Povrede ratnog prava i običaja: neopravdano uništavanje stanova, zgrada, sela i gradova, napadanje nebranih gradova, uništavanje ili namjerno oštećivanje zgrada namijenjenih vjerskim potrebama, umjetnosti, povijesnih spomenika...

3) Zločini protiv čovječnosti: ubojstvo, progon, silovanje, mučenje...

4) Genocid: udruživanje u cilju vršenja genocida, direktno i javno podsticanje na genocidne radnje, pokušaj i suučesništvo u deliktima počinjenim s namjerom da se dijelom ili potpuno uništi neka nacionalna, etnička, rasna ili vjerska skupina.

Ova odluka, kao i nadležnost Međunarodnog suda obuhvata cjelokupno područje bivše SFRJ, a ne samo ratom zahvaćena područja - dakle i Vojvodinu.

DSHV ima obimnu dokumentaciju o zločinima nad Hrvatima u Vojvodini. Oni su na raspolaganju Međunarodnog suda.

Budući da proces istrage i suđenja ratnim zločincima tek počinje, svatko još može prijaviti počinjena djela iz navedenih područja, dakako s ozbiljnim dokaznim materijalom.

(bt)

50 godina od pobjede nad fašizmom

MRTVA STRAŽA

SLOBODARSKIH SNAGA

Ove se godine, 10-og listopada navršilo pedeset godina od kako je oslobođena Subotica. Tog su dana 1944. godine iz ovog grada nadajmo se zauvijek protjerani fašizam, rasna i vjerska mržnja i netrpeljivosti.

Na svečanoj sjednici, upriličenoj ovom prigodom u svečanoj

zbiivanja i ne dopuste recidiv jednoj teorijskoj i praktičnoj pošasti, koja unesrećuje ljude, osakaćuje napore ljudi da žive slobodno, ravnopravno u svakoj stvaralačkoj klimi, tu i svuda, skupa i zajedno."

Gospodja Ana Prčić, poslanica Savezne Skupštine, u svom je pozdravnom govoru pozvala na

sali velelepne subotičke gradske kuće, bili su prisutni predstavnici svih naroda i narodnosti koji žive u ovom gradu. Svečanu je sjednicu otvorila gdja. Stanka Kujundžić, potpredsjednica Grada, rekavši u svom pozdravnom govoru da je antifašistička borba i pobjeda nad fašizmom ponos ne samo sudionika te borbe, već i generacija koje dolaze iza njih, - Fašizam je kapitulirao, jer je u sukobu sa dobrom i pravdom morao biti gubitnik - rekla je gdja. Kujundžić - Istoga mi dozvolite da u prisjećanju na ljude, dane i događaje koji su označili kraj jednog krvavog perioda u svjetskoj i našoj povjesti, podsjetim da sve slobodarske snage moraju biti na mrtvoj straži, da budno prate

prevazilaženje mržnji i stvaranje duha povjerenja - Iskustvo nas uči - rekla je - da moramo poštivati različitosti i ne zaboraviti napore onih koji su do slobode doveli...

Svečanoj sjednici prisustvovali su, pored ostalih uglednih zvaničnika i predstavnici iz ambasade Ruske Federacije u SRJ - pukovnik Aleksandar Perohin, pomoćnik vojnog izaslanika pri ambasadi Ruske Federacije u SRJ, te Asan M. Baisov treći tajnik ambasade Ruske Federacije u SRJ. Nakon prigodnog programa što su ga izveli subotički umjetnici, položeni su vjenci na spomenik žrtvama fašizma, te na grobnicu poginulih vojnika Sovjetske Armije.

(v.k.)

INTERVIEW

Interview: dr. Marko Veselica, predsjednik HKDU

HOĆE LI VOJVODINA OSTATI BEZ HRVATA?

Bude li se i dalje stalno potenciralo i prenaglašavalo pitanje Srba u Hrvatskoj, a zanemarivalo pitanje Hrvata u Srbiji, može se dogoditi da vojvodjanski Hrvati uskoro sasvim – nestanu.

Razgovor sa dr. Markom Veselicom, čelnikom HKDU-a vodila sam neposredno nakon vijesti da je u Beogradu uhapšen Šešelj. Povod za njegovo hapšenje nije bio ni toliko bitan, koliko nedoumica – želi li se to sad od Šešelja (pred izbore, koliko mi se čini) napraviti paćenik, na čiju su se stranu brže bolje stavili svi forumi za zaštitu ljudskih i inih prava, kao i mnoge oporbene stranke. Tu bi mogao biti dvojak efekat – Šešelj bi kao žrtva pobrao silne simpatije glasača, a sa druge strane, moglo bi se mirne duše reći – eto, „opozicija žali za Šešeljom, što, dakle znači da podržava i njega, i njegovu politiku, pa tako je, jel'te, očigledno ni opozicija nije za mir“. Iz tih nedoumica, pitala sam gospodina Veselicu kako njemu izgleda srbijanska politička scena danas?

MV: Politička scena u Srbiji danas je vrlo kompleksna, dramatična i slojevita, ali Slobodan Milošević kao nosilac velikosrpske politike još uvijek ostaje najdominantnija figura i strateg stvaranja Velike Srbije. Ovdje se samo postavlja pitanje koliko se Milošević, u stvari, „otkvačio“ od Miloševića, jer je i sam Milošević samo instrument šire politike i interesa.

GR: Što mislite, tko je stvorio Miloševića?

MV: Miloševića su stvorili Srpska pravoslavna Crkva, SANU, intelektualna elita, ekstremne velikosrpske snage, ali i određeni spoljni činioci – Rusija, Engleska, Francuska – uzmite samo Mitterand-a: iako su njegovi socijalisti izgubili u Parlamentu, još su dovoljno jaki.

GR: Sad se u Srbiji govori samo o miru i o mirotvornoj politici Predsednika...

MV: Ma, ajte molim vas! Milošević ne odustaje od granice Podravska Slatina – Sisak – Virovitica – Karlobag. Cilj mu je razaranje Hrvatske i BiH i stvaranje srpske države, što mu je – iskreno rekuć – i uspelo – jer tu (na teritoriju tzv. Zapadnih srpskih zemalja, op. autora) funkcionira monetarni sistem, mreža puteva, školstvo... Držim da je sad u Srbiji samo dilema oko toga tko će biti veći Srbin!

GR: Šta mislite hoće li u Srbiji uskoro biti izbora, i ako ih bude, kakvi će im biti ishodi?

MV: Kao prvo, hoću reći da u Srbiji nema kritičke mase koja bi se ozbiljnije mogla suprotstaviti Miloševićevu programu. Ovo djelimično skidanje sankcija samo će ga ojačati. Srbija ne može izići iz svog blata, a ovo ludilo će se nastaviti, upropašćavajući sve nas. Milošević je skršio sve sporazume i pretvorio

ih u krpu, sve sa ciljem da se prikaže žrtvom pred narodom, sve sa ciljem da sa sebe spere zločin koji je organizirao, da učvrsti svoju moć i postane dio legitimnog međunarodnog poretka, a da zatim nastavi po istom, prikazujući krivim Muslimane i Hrvate.

GR: Nećete valjda reći kako međunarodna zajednica sve to ne primjećuje, ili ako primjećuje, onda tolerira?

MV: Evo, podsjetite se i sami: kad Srbija nije uspjela samljeti Hrvatsku, došlo je do akcije međunarodnih faktora i srpske obavještajne službe, pa je na teritorij Hrvatske doveden UNPROFOR koji je cementirao okupaciju, a takodje je daljim „akcijama“ spriječeno stvaranje jake hrvatske vojske. Prema tome, međunarodni faktori u praksi ne žele da se ostvari nezavisna Hrvatska. To je pogreška i plitkost Zapada koje će samo dati stimulans ruskom ludilu koje će se tek razmahnuti.

GR: Gdje je tu Hrvatska?

MV: Opasnost za Hrvatsku leži u činjenici da bi mogla postati prevelik talac međunarodnih čimbenika koje mora respektirati i biti lucidna sa njima, ali ne smije izgubiti svoju neovisnost, niti smije dozvoliti djelovanje mafije u vlasti koja svojom politikom i korumpiranošću postaje plijen neprijateljskih strategija. Mora se u korijenu presjeći tendencija grabeža i

INTERVIEW

otimanja i privilegiranja. Jer, u tom slučaju ne ostaje prostora za funkcioniranje pravne države, a preko toga se stvara kolaps države. Treba se suprotstaviti raznim sumnjivim privatizacijama i izgraditi precizna mjerila rada pojedinih službi. Potrebna nam je nova motivacija i novi akteri – da naprave analizu stanja Hrvatske spolja i iznutra, ali na mjerilima jasnih kriterija. Odvojiti žito od kukolja.

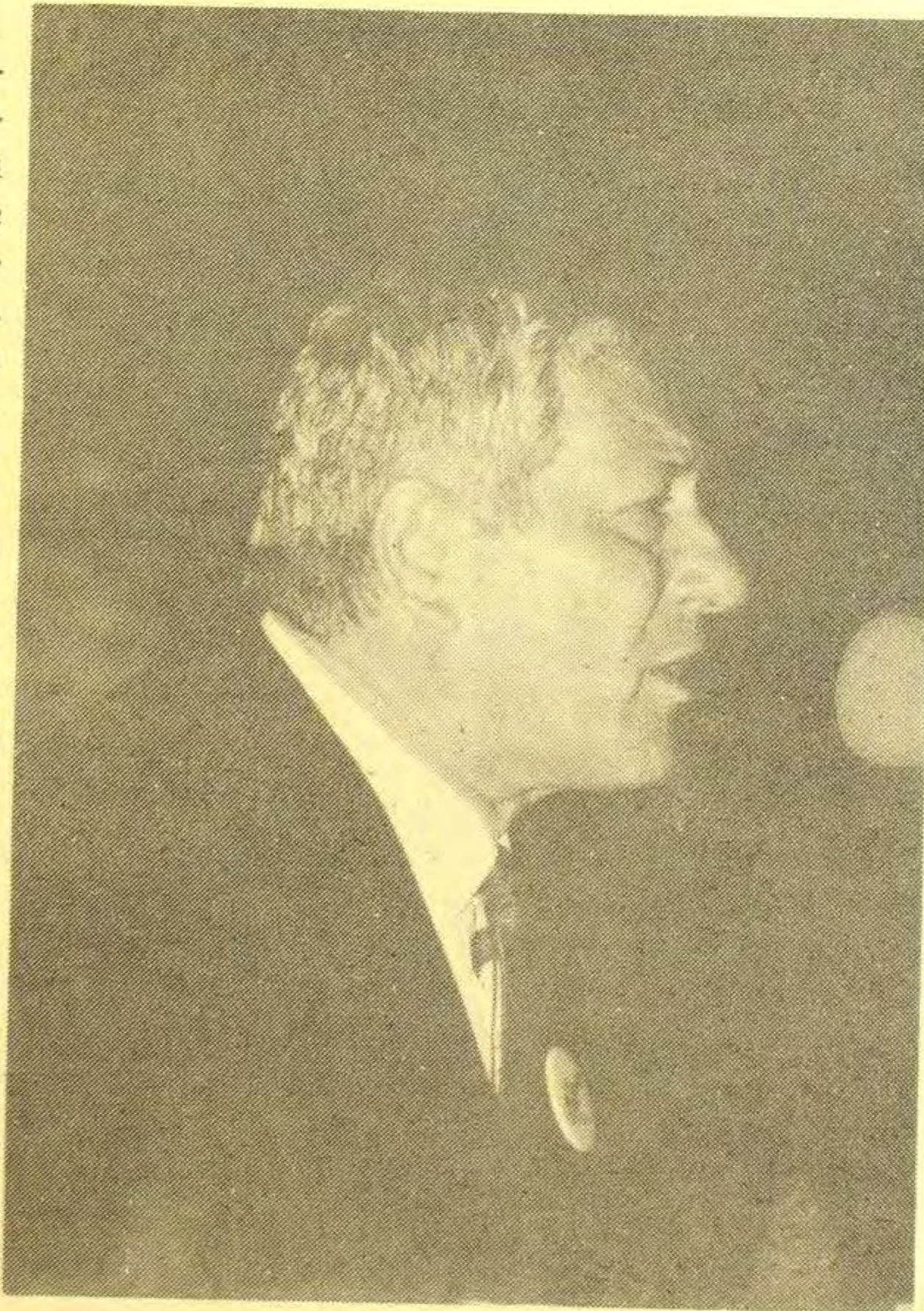
GR: A gdje ste Vi osobno u tom kontekstu?

MV: U odnosu na režim osjećam se diskriminiranim, jer me blokiraju puno gori od mene, jer se licitira nacionalnim osjećajem, što je pogrešno. Pravi rodoljub ne trguje nacionalnim osjećanjima. Demokršćani polaze od čovjeka kao najveće vrijednosti, pa im je, samim tim čovjek i njegovo dostojanstvo mjerilo svega. I baš zbog toga smatramo da nije završen proces etnointegracije hrvatskoga naroda.

GR: Kad smo već kod naroda... trideset godina slušam priče o kolektivnoj krivici hrvatskog naroda zbog ustaša i NDH-azije, a sudeći po zločinima o kojima slušam u ovom ratu, vidim da ni druge strane baš nisu „nedužne“. Kad sam svojevremeno na jednoj tribini (u Bačkoj Topoli) javno pozvala dr. Jovana Raškovića da pred svima jasno i glasno kaže – jesu li Hrvati kao narod zaista genocidni, on je „politički“ odgovorio da ni jedan narod ne može biti genocidan, ali da se u narodu mogu javljati „genocidne grupe“. E sad, obzirom da pomenuta izjava dr. Raškovića nije otišla dalje od ušiju tadašnjih učesnika tribine, nije mi jasno jesu li Hrvati „genocidna grupa“ od pet milijuna ljudi?

MV: To je najordinarnija nametnuta laž, proizašla iz perma-

netnog truda srpskih obavještajnih službi – e da bi Hrvati bili krivi i kad su najnevini. To je samo providni pokušaj da se prikriju vlastiti zločini. Mi znamo da je Nedićeva država pobila više Židova od NDH, ali se baca ljaga na cijeli hrvatski narod, čak i na one ljude koji su bili aktivni učesnici NOR-a. Srbija svoje obavještajne službe gradi od Prvog srpskog ustanka, bolje reći od četrnaestog vijeka, pa se ne treba ni čuditi snazi te službe. Uostalom, oni

majstori u diskvalifikaciji, skrivanju zločina i nepravdi koje su napravili drugima. S druge strane, mi degradiramo sami sebe, i kad treba i kad ne treba. I ne znam kakva je to „genocidnost“ kad kažemo da je prvi i osnovni cilj svakoga Hrvata – braniti opstanak Hrvatske u njezinim međunarodno priznatim granicama!

GR: Kad smo već kod granica... neću vas pitati ništa o kninskim Srbima, ili kako neko u šali reče „o srpskim Srbima“. Pitam vas

šta će biti sa pitanjem „hrvatskih Srba“, tj. sa Srbima koji žive u Hrvatskoj izvan UNPA područja?

MV: Vidim da se ponovno stvara mistifikacija zaštite Srba u Hrvatskoj. To je providna igra sračunata na to da Srbi optuže Hrvate za ono što su oni učinili Hrvatima. Jasno je da ljude treba zaštititi, da Srbi koji Hrvatsku smatraju svojom domovinom i trebaju i moraju ostati sa nama, u našoj zajedničkoj državi, raste-rećeni bilo kakve hipoteke ili osjećaja krivice za ono što je uradio netko drugi. Treba učiniti sve da do mira dođe, ali uz kažnjavanje svih zločinaca. Ali, kad već govorimo o zaštiti ljudi... iz istih razloga nismo smjeli ostaviti vojvođanske Hrvate, i prepustiti ih na milost i nemilost. Hrvatska politika je isuviše sterilna, jer niti je ikad interpretirala raniji demografski sastav Vojvodine, tj. odnos Hrvata i Srba u tim krajevima, niti je bilo čime pomogla organiziranje Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori – da me se ne shvati pogrešno, ovdje ni-pošto ne mislim na vojno niti bilo kakvo oružano organiziranje naroda – nego mislim na činjenicu da Hrvatska nikada nije za pregovarački stol dovela Belu Tonkovića, kao što je Milošević doveo Milana Martića. Umjesto toga,

sve se nešto sporazumijevamo sa srbijanskom stranom. A ako se nastavi to „sporazumjevanje“ bojim se da će nestati Hrvata u Vojvodini.

GR: I što predlažete?

MV: Predlažem još čvršći savez vojvodjanskih Hrvata sa Madjarima, i svim ostalim manjinskim narodima.

Tavankut: Održan godišnji koncert Mješovitog zbora HKPD „Matija Gubec“

U SLAVU KLASIKE

Najavljeni koncert mješovitog zbora HKPD „Matija Gubec“ održao je svoj prvi godišnji koncert. Pod dirigentskom palicom gospodjice Nele Skenderović, u crkvi Presvetog Srca Isusova u Tavankutu, nakon sv. Mise Zahvalnice, ovaj je zbor izveo svoj koncert, na programu kojeg su se našla djela Mozarta, Händla, ali ono što je publiku najviše obradovalo jesu zborne arije iz opere „Dužijanca“. Prije koncerta, gospodjica Skenderović rekla nam je da je vrlo ponosna što je uspjela prirediti i dijelove ove prve bunjevačke opere, za naše

slušateljstvo, obzirom da neće svi biti u mogućnosti putovati na izvedbu ove opere u Osijek ili u Baju i Pečuh. Ono što nam gospodjica dirigentica nije rekla, a vrlo nas se dojmilo, jest da će zbor izvesti i njezine dvije kompozicije – „Zemljo moja“ i „Petunija na stazi“, kao i da je autorica arangmana za skladbe „Tavankute, selo moje malo“ i „Zvoni zvonce“. Tako smo svoje postojanje na ovim prostorima obilježili i nečim najdragocijijim – kulturom.

(v.k.)

GROŽDE BAL U SONTI

Sonta, 25. rujna 1994. – Ove je godine po 65. puta u Sonti proslavljena žetvena svečanost „Grožde bal“. U posljednjih pedeset godina pod pritiskom bivšeg crkva i građani su ovo slavlje slavili odvojeno. Prošle godine je ono opet objedinjeno. Kao i svake godine do sada, i ove se godine biralo kneza i knjeginju. Za tu časnu ulogu izabrani su Svjetlana Tolarić i Mario Jakšić.

Knez i knjeginja su predvođeni svečanim barjaktarom i praćeni mnogobrojnim pratiocima i gostima prošli cijelim selom i na čelu mnogobrojne skupine ušli u crkvu gdje su se zahvalili Bogu za ovogodišnju žetvu i urod grožđa.

Svečanu koncelebriranu sv. Misu slavili su domaći župnik

msgr. Marko Forgić i vikar za pastoral subotičke biskupije msgr. Andrija Kopilović. U prepunoj crkvi sv. Lovre pjevanje je predvodio župni zbor.

Nakon crkvenog dijela slavlja slijedio je građanski dio, kojega je otvorio dopredsjednik općine Apatin Nebojša Veljin u seoskom domu kulture. Domaćin proslave je bio mjesni OKUD „Ivo Lola Ribar“. U kulturno umjetničkom programu sudjelovali su KUD „Bunjevačko kolo“ iz Subotice, KUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora, KUD „Đurđevak“ iz Kljajićeva i folklorna sekcija Doma kulture „Sivac“ iz Sivca.

Domaćini i gosti su u prijateljskoj atmosferi slavili do jutarnjih sati.

(brt)

Kirvaj u Novom Slankamenu

Na blagdan sv. Mihael Arkandela, zaštitnika mjesta crkve, preostali novoslankamerici proslavili su svoj Mioljdan. Njihovo slavlje uveličali su rodbina i gosti iz okolnih mjesta i župa, uz koncelebraciju svećanika Svete Mise dvadesetvojice svećenika iz Srijema i Bačke.

Crkva je bila ispunjena domaćim vjernicima i gostima, iako primjetno manje nego prijašnjih Mioljdana, dok novoslankamerici u zadnje tri godine nisu istjerani iz svog sela pod nevidjenim pritiscima i represalijama, a čemu je upoznata i domaća svjetska javnost.

(m.k.)

DIVOJAČKI VAŠAR U SOMBORU

Sombor, 9. listopada 1994. – U okviru tradicionalnih svečanosti Somborskih Bunjevaca – Hrvata nalazi se i „Divojački vašar“.

Divojački vašar je svečanost koja se održava u listopadu svake godine u organizaciji KUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora. Kao i svake godine i ove godine priredbu su uljepšali gosti. Ovaj put to su bili gosti iz Sontice – OKUD „Ivo Lola Ribar“. Domaćini i gosti su pokazali umijeće u igranju folklornih igara i raznovrsnost predivnih narodnih nošnji.

Poslije nastupa svi su nastupili druženje i zabavu uz večer i igranku do ranih jutarnjih sati.

(b)

Naši studenti u Zagrebu

VRAĆAMO SE SA DIPLOMAMA

Duga je tradicija da studenti Hrvati iz Bačke, Srijema i Banata studiraju u Zagrebu. Danas na sveučilištu u Zagrebu studira stotinjak studenata podrijetlom iz Vojvodine. Prva generacija koja je otišla na studij u Zagreb u organizaciji DSHV ove godine upisuje četvrtu godinu. Prije njih na studij se išlo u vlastitom aranžmanu, no i ti studenti se druže s nama, žive s nama i dijele naše dobre i teške trenutke. Svi znamo tko smo, što smo i zašto smo u Zagrebu i to nas najviše povezuje.

Većina studenata živi po studentskim domovima. Skoro svi se hrane u studentskim restoranima. Taj dio studentskog života predstavlja i najveći izdatak. Mjesečna potreba svakog studenta iznosi oko 120 DM, što uključuje stan, hranu i prijevoz javnim prometom. Štedljiviji mogu ovu svotu sniziti i na 100 DM na račun hrane, ali dalje snižavanje ide teško. Izvori koji financiraju studente su različiti. Svi studenti koji su se natjecali, dobijali su prošlih godina novčanu pomoć iz fonda „A. G. Matoš“. Kao što sigurno znate ovaj fond je osnovao DSHV da bi pomogao studentima, a u Zagrebu njime raspolaže odbor pri Društvu vojvođanskih i podunavskih Hrvata. Također, u organizaciji DVPH, zapravo g. Lajče Perušića, prošle godine je studentima podijeljena značajna količina humanitarne pomoći u obliku

hrane i druge robe. Ostali dio popunjavaju roditelji studenata iz svojih ušteđevina i zarada, a ponekad i sami studenti vlastitim radom. No, ova posljednja stavka dolazi u obzir samo kod starijih studenata, sa 4. godine ili apsolvenata, jer vrijeme ne dopušta ostalim studentima da se upuste u takve pothvate.

Svi studenti se trude da svoj studij završe u najkraćem roku, jer to je u interesu njih i njihovih roditelja. Dakako, nekima se dogodi da zapnu kod nekog predmeta koji im predstavlja nužno zlo na putu do diplome, pa se studij malo produži. O ovome nitko ne želi pričati, ali čini se da je udio studenata koji su „zapeli“ znatno manji nego kod drugih grupa studenata. Nasuprot manje uspješnima, možemo se pohvaliti i vrlo uspješnim studentima koji su nerijetko na vrhu ljestvice studenata na svojim fakultetima.

Prošle jeseni, točnije 17. listopada 1993. osnovan je Zavičajni klub studenata bačkih Hrvata. Klub je u proteklih godinu dana razvio mnoge aktivnosti kojima se trudimo njego-

vati zavičajnost i kulturu krajeva iz kojih dolazimo, poticati druženje među nama i sa studentima iz ostalih krajeva, te poboljšati položaj naših studenata u Zagrebu. U ovome smo imali uspjeha, prije svega kroz klupske večeri koje se održavaju petkom navečer, na kojima su nam gostovali mnogi prijatelji iz drugih krajeva. Također smo organizirali

manifestacije kojima smo se predstavili ostalima, među kojima uvijek najviše volimo istaći Prelo, koje je, kažu, bilo najljepše poslije Subotičkog. Ne možemo zaobići ni naš zbor, koji je nastao u svibnju i koji se

za kratko vrijeme pokazao u najboljem svjetlu zagrepčanima i subotičanima. U nedjelju, 16. listopada o. g. održat ćemo godišnju skupštinu na kojoj ćemo izabrati novo predsjedništvo, s novim idejama i voljom za rad.

Pitajte bilo kojeg studenta o budućim planovima, i većina će vam ispričati sličnu priču: namjeravamo se vratiti u svoj rodni kraj, pomoći našem narodu da opstane i da se razvije, da očuva identitet i poboljša svoje materijalno stanje. Svi koji se brinu o nama imaju to u vidu i pomažu nam, jer nas podržavaju u toj želji. Želimo da što više mladih ljudi stekne visoku obrazbu u Hrvatskoj, našoj matičnoj zemlji. Time ćemo nadoknaditi ono što smo izgubili zahvaljujući onima koji nas mrze i koji ne žele da postojimo ovdje, na našoj rodnoj grudi.

KUKUJEVCI OD NASTANKA DO DANAS

Godine 825. Srijem su osvojili Bugari, a 927. Madjari. Poslije pada pod vlast Bizanta, od kojega ga opet otimaju Madjari 1071. godine. Madjarski biskupi iz Kaloče i Pečuha proširili su svoju vlast na ove krajeve. U to doba uvode se u biskupijama arhidjkonati.

Kukujevci su pripadali morovičkom arhidjkonatu. Prvi trag morovičkom arhidjkonatu nalazimo 1239. godine, u povelji pečuškoga biskupa Bartola (Bartholomeus de Burgundia). U opsegu toga arhidjkonata nalazila se 41 župa. U popisu župa morovičkog arhidjkonata bila je i župa Kukujevci, sa svojim svećenikom Šimunom, koji je 1333. godine za papinsku kolektu dao deset groša. Kukujevci se tada spominju pod imenom Kukurkudhel. U povelji hrvatsko-ugarskog kralja Matije Korvina 1484. godine kojom on daruje morovički posjed svom nezakonitom sinu Ivanišu Korvinu, uz grad Morović još 72 sela, među kojima su i Kukujevci, isto mjesto se zove KWKWYEW CZ.

Arhidjkonat je propao provalom Turaka u Srijem. Velika većina župa nestala je već u drugoj polovici XV stoljeća. Mali dio dočekao je mohačku katastrofu 29. 08. 1526. godine, a još manji nalazimo početkom XVII stoljeća, samo Morović, Ljubu, Novak - Bapska i Erdevik. I ove propadoše 1664. godine najezdom Tatara. Sve osim Morovića.

Petar Masarechi, vizitator Svete Stolice, prema izvještaju od

1623. godine, našao je na području župe Ilač deset sela sa 1500 starosjedelaca Hrvata. U Župu Ilač su pored središnjega mjesta spadali Gradina (na okuci Bosuta), Mala Vašica, Adaševci, Kukujevci, Ilinci, Komarevac, Bačinci i Gibarac. Župa Ilač se spominje 1612., 1618., i 1664. godine. Zabilježeno je da Kukujevci 1690. godine pripadaju pod župu Sarengrad iz koje njime upravljaju franjevci.

U zapisima pak, kanonske vizitacije iz 1729. godine Kukujevci se spominju kao pustoselina, nenaseljeno mjesto, sve do 1713. godine kada su žitelji posjeda Nijemci, budući da se povećao broj obitelji vojnika graničara, potaknuti kraljevom naredbom, njih oko 120. obitelji prešli u Kukurkudhel i tu se nastanili, formirajući današnje Kukujevce. Oni, koji su bili privrženi vjeri svojih otaca i svojem uobičajenom načinu života protiveći se strogoj kraljevskoj naredbi o preseljenju, a ipak morajući napustiti svoja ognjišta, isposlovaše od zapovjedajućeg generala Petreš-a dozvolu da ih njihov župnik, Dubrovčanin Andrija Natali dovede u Kukujevce na uskršni utorak 1713. godine. Istog dana služio je sv. Misu pod vedrim nebom i označio mjesto na kojem će graditi buduću crkvu. Odmah se i započelo sa pripremama za izgradnju nove crkve.

Kukujevačka župna crkva u srednjem vijeku kojom je upravljao spomenuti svećenik Šimun, nalazila se na današnjim Kalo-

tincima. Oko crkve je bilo groblje. Zapisnik kanonske vizitacije iz 1729. godine kaže da selo ima groblje na mjestu gdje je u starini bilo selo Kukujevci, oko ruševina stare crkve. Nova kukujevačka crkva o kojoj piše vizitator, smještena je bila na kraljevski put pored sela s južne strane. Sagrađena je od drveta, pokrivena trskom, oblijepljena blatom i okrečena. Pod joj je od nabijene zemlje, a kor od žioka, umjetnički izveden. Ukrašena je slikama. Pored crkve podignut je drveni zvonik sa zvonom u čast Bl. Dj. Marije bez grijeha začete, nabavljenim po prvom župniku, Matiji Kraljiću, kapelanu Andrije Natalija u Nijemcima, iz njegovih osobnih sredstava, za 77 florentina.

Na pročelju crkve nalazi se veliki križ s Raspetim, a pod nogama mu je Žalosna Majka. Ovaj križ je takodjer kupljen za novac spomenutog župnika Matije, a plaćen je 10 florentina. U crkvi je bio jedan oltar, sazidan od pečene cigle, sa posvećenim priborom. Na oltaru je bio i propisani posvećeni kamen, a svetohranište je bilo vrlo lijepo izradjeno: na njemu je bila slika Presvetog Trojstva. Crkva nije imala sakristiju.

Župni dom je bio od iste gradje kao i crkva, a imao je samo jednu sobu i kuhinju. Sve je bilo od drveta i trskom pokriveno. Pored župnog stana bio je uredjen vrt i jedna bijedna štalica slamom pokrivena.

HIPODROM - SVETA MISA

ORIGINALNI TEKST, DRUGI DIO

Upravo zbog toga u prošlim je stoljećima ovdje cvjetala trgovina, razmjena raznih dobara i poduzetništva, i to sve na dobrobit i blagostanje svih. U toj perspektivi nalazi se i budućnost Balkanskog poluotoka. U suradnji i solidarnosti narodi Balkanskog poluotoka moći će se suočiti sa mnogim problemima i riješiti ih. Napredak i dobro naroda na Balkanu imaju samo jedno ime - MIR!

8. Bez obzira na ljudske račune, na taj hitan zadatak ti, Zagrebačka crkvo i Crkvo u cijeloj Hrvatskoj, pozvana si jednim kategoričkim imperativom. Imperativom koji se neodoljivo pojavljuje u svakoj vjerničkoj zapovjesti, svaki put kada usne izgovore molitvu „Oče naš“

Tim nas je rječima Krist učio kako se trebamo obraćati Bogu. „Oče“ - riječ slatka ali i vrlo zahtjevna! Ako nam je dakle Bog otac, onda svi mi jesmo i moramo biti braća. Prije svih razlika, prije svih pripadništva, prije svake nacionalnosti, postoji duboko temeljno jedinstvo koje ujedinjuje svako ljudsko stvorenje. Mi kršćani, pozvani smo da to jedinstvo svjedočimo posebnom snagom i odgovornošću.

Zar ne bi bila nedopustiva dvoličnost ponavljati „Oče naš“, dok se gaje osjećaji srdžbe i zavisti, ili čak namjere nasilja i osvete?

„Oče naš“ uistinu sadrži u srži određeni nacrt društva, koje ne samo da isključuje svako nasilje, nego se u svakom svom vidu izradjuje trima načelima bratske solidarnosti.

Radi se o društvu, shvaćenom kao jedna velika obitelj, u kojem se pojedinci i grupe, osjećaju, bez ikakve diskriminacije, poštovani i

voljeni. Ova kultura solidarnosti prenosi se posebno preko iskustava u obitelji. Medjunarodna godina posvećena obitelji poziva nas da upravo obitelji posvetimo pažnju. Nužno je da obitelji postanu istinske „škole ljubavi“ - obitelji duboko ujedinjene i otvorene cijelom društvu: obitelji u kojima je ljudski život prihvaćen sa svetim poštovanjem od trenutka začeca gdje se odgaja za ljubav prema svakom ljudskom biću, bez podjele na prijatelje i neprijatelje. Kad bismo ljubili samo one koji nas ljube - opominje nas Gospodin - kakvu bismo plaću imali? „Zar i carinici ne čine to isto?“

9. Ta divna slika društva, izložena je, nažalost, ljudskoj krhkosti. Zato nam i sama molitva Gospodnja pokazuje pravi put kojim nam je krenuti nakon svakog našeg posrtaja - to je put praštanja. „Otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim“.

Prijetnja - SAMO ONO SRCE KOJE SE OSLOBODILO SVAKE MRŽNJE MOŽE PRIMITI BOŽJE OPROSTENJE. Obećanje - nema osude za onoga tko se, iako kriv, pokaje i sam bude milosrdan prema svojoj braći.

Vrijeme je da Zagrebačka crkva kao i cijela Crkva u Hrvatskoj postane promicateljica međusobnog oprostjenja i pomirenja. „Tražiti oprost i sam oprostiti“ - tako bi mogla biti sažeta zadaća koja je pred svima, ukoliko se žele postaviti čvrste pretpostavke postizanja istinskog i trajnog mira.

10. To je, predraga braćo i sestre, predaja 900. obljetnice kršćanstva koju danas slavite. Pozvani ste da budete dostojni nasljednici vjernika, vaših prethodnika, ugledavši se na svece i mučenike.

Tu vam predaju danas ostavlja

Petrov nasljednik dok vas toplo i srdačno pozdravlja. Svoj pozdrav upravljam u ovom trenutku prije svega časnom bratu, kardinalu Franji Kuhariću, vašem dragom Pastiru, njegovim pomoćnim biskupima i biskupima cijelog hrvatskog episkopata koji su prisutni na ovoj svetoj Misi. Pozdravljam i svećenike, redovnike i redovnice i sve članove Božjeg naroda, posebno mlade, bolesnike i obitelji. Pozdravljam prognanike i sve one koji trpe zbog rata na Balkanu. Upućujem svoj pozdrav i Predsjedniku Republike i predstavnicima vlasti čija prisutnost na ovom slavlju osnažuje vrijednosti i značenje neprekinutih veza i sklada između hrvatskog Naroda i Svete Stolice.

11. Cijeli ovaj dragi narod preporučam zagovoru Presvete Djevice, toliko čašćene u ovoj Nadbiskupiji i u cijeloj Hrvatskoj. „Majka Božija od kamenitih vrata“ zaštitinica grada Zageba, neka utvrdi nakane koje ova obljetnica budi u dušama pastira i vjernika tako slavne Crkve.

Ono što osjećamo u ovom svečanom trenutku, najbolje je izrečeno u himni hvale i zahvale „Tebe Boga hvalimo“. Taj drevni hvalospjev završava se zdušnim zazivom Bogu da spasi svoj narod: „Spasi svoj narod, gospodine“.

To je zaziv koji koji se danas diže kao krik iz naših srdaca: spasi, Gospodine, svoj narod koji živi u Hrvatskoj; spasi narode na Balkanskom poluotoku i sve one koji u bilo kojem kraju Zemlje još traže mir. Spasi, Gospodine, svoje narode!

Spasi nas, Gospodine, samo se u Tebe uzdamo: „U Tebe se, Gospodine, uzdam, ne daj da se ikada postidim!“

Hvaljen Isus i Marija!

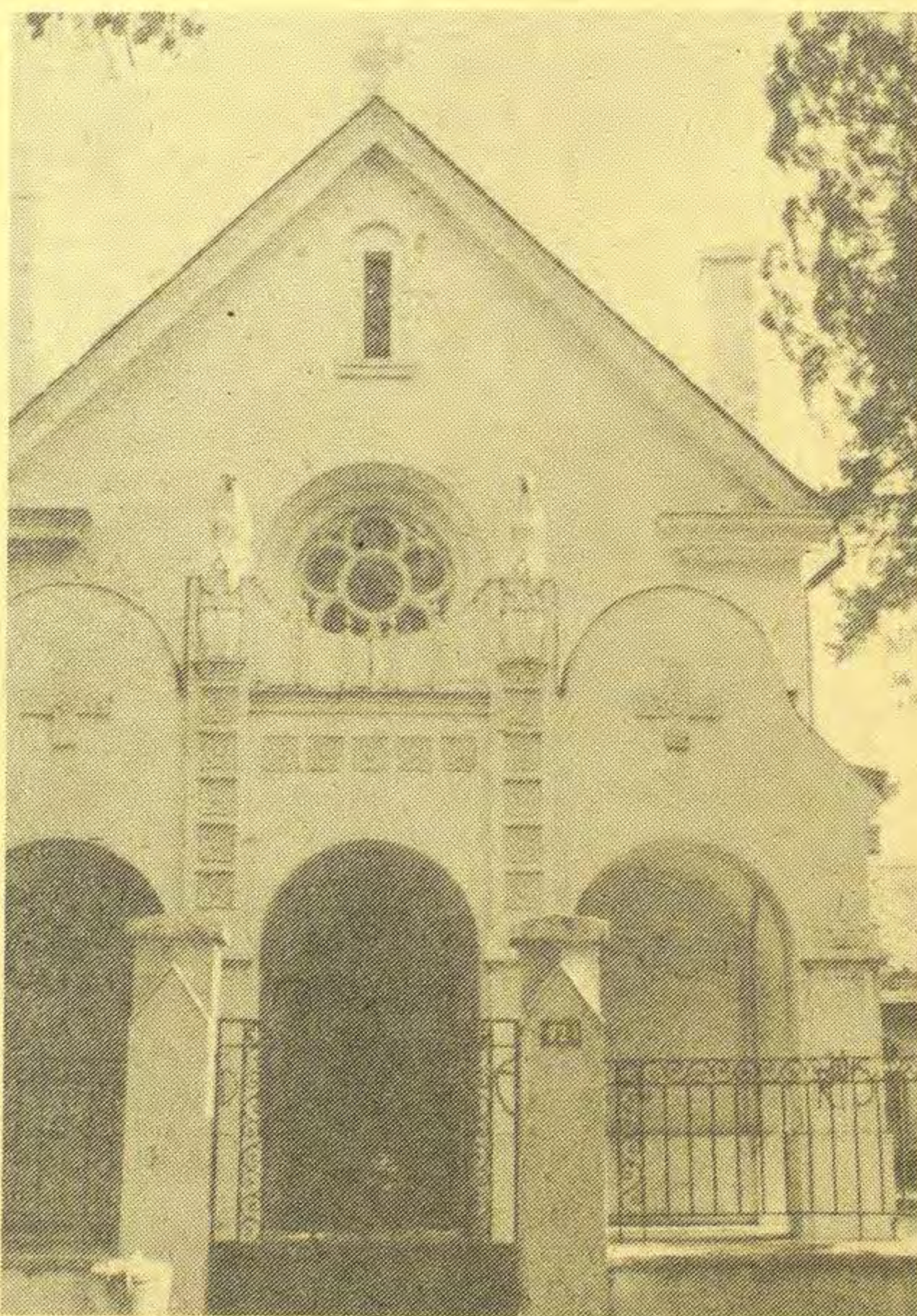
PANČEVAČKO STADO BEZ PASTIRA

Najveća enklava Hrvata u Banatu je Pančevo, u kojem pored ostalih, živi i oko 7000 Hrvata. Pančevo je grad s oko 20000 katolika, a znatno manje Hrvata katolika još se očuvalo i živi u banatskim selima Opovo, Starčevo, Perlez, Boka i Ivanovo. Na žalost, tu nema ni jednog Hrvata katoličkog svećenika da bi dijelio sudbinu Hrvata katolika iz ovih mjesta.

U Pančevu je i lijepa i velika samostanska župna crkva posvećena sv. Karlu Boromejskom, sagrađena još prije 1718. godine, a obnovljena je 1965. godine. Župa je ustanovljena 1718. godine, a njom upravljaju Franjevci konventualci. Ili bolje rečeno – upravljali su. Naime, zvona crkve sv. Karla Boromejskog (na omalenom Štrosmajerovom trgu kojega zatvara crkva sa samostanom u ulici Vuka Karadžića br. 1) ne zvone, osim nedjeljom, a crkvena vrata otvaraju se samo za dan nedjeljnih sv. Misa.

Telefon u samostanu ne odaziva se na pozive, a veliki zidni satovi na hodniku i u svečanoj blagovaonici ne otkucavaju minute i sate. Kao da se sve zaustavilo odlaskom mladog župnika fra Ivana Kovačevića

koji je u istom gradu i samostanu proveo nepunih osam godina, živjeći sa svojim župljanima Hrvatima, Madjarima i ostalim

katolicima i dijeleći sa njima i dobro i zlo svakodnevice.

Prije župnikovog odlaska odveden je od mladjeg subrata, a da ni sam nije znao zašto, časni starina fratar Atanazije Sparažić koji je prešao osamdesetu godinu života i četrdesetu svoga svećeničkog življenja i služenja Pančevu i Pančevcima. Svakog prvog petka u mjesecu obilazio

je svoje bolesne i nemoćne Pančevce i nosio im utjehu Presvetog Srca Isusova i kruh za život vječni, kaže časna sestra Hon-

orija Šterbak koja je na pragu sedamdesete godine života. Sestra Honorija je jedina ostala u Pančevu i nije joj potpuno jasno zašto su sve sestre kao i župnik otišli. – Uplašili su se događanja u Bosni, ali nas nitko do sada nije dirao i ja ne želim da idem, - nastavila je ona. – Ljudi nas poštuju i cijene, i ne želim ostaviti naše dvije kuće i sve ovo što su naše sestre stekle radom i znojem. Naše dvadeset i dvije sestre leže na pančevačkom gradskom groblju. U ulicama Zmaj Jovinoj 11 i Sime Čabraje 39 kuće su naših sestara mariborske provincije Srca Isusova. Ovdje su naše sestre imale svoj novicijat od 52. do 67. godine, a u Pančevo su došle 1934. godine na ponudu ministra Koro-

šeca. On im je pomogao da otkupe od franjevaca minorita zemljište i posjede i tu sagrađe svoju kuću, otvore zabavište i školu za djecu, gdje su poučavale jeziku i glazbi. U novicijatu je bilo oko 77 sestara iz Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine. Godine 1950. pozvane su u pančevačku bolnicu od strane dr. Bore Drndarski, koji je uz pomoć

HRVATI U BANATU

sestara bolnicu proširio sa 70 na 700 kreveta.

Sestre su napustile Pančevo 10. lipnja 1991. godine. Bilo ih je 16 u dvije kuće. – Ostala je samo sestra Honorija Šterbak iz Dravskog Polja – priča nam sestra Karmela Prosenijak iz Ptuja, koja je u sestarskoj kući u Zemunu. Stari Pančevci pitaju sestru Honoriju zašto su sestre otišle i kada će se vratiti. Sestra Honorija ne zna prave odgovore na ova pitanja. Časne sestre nedostaju i trebaju Pančevu i Pančevcima, a možda i nekim sestrama nedostaje njihovo Pančevo, posebice onima koje su u Sloveniji dobile tek privremeni boravak, budući da nisu rodjene Slovenke (Bosanke, Hrvatice itd.).

Zalaganjem vrijednoga fra Jerka Felje nacionalizirana crkva sv. Ane, zadužbina vlasnika prve pivovare u Vojvodini, Weipferda – vraćena je crkvi 1985. godine, obnovljena i dana na uporabu vjernicima katolicima. Župnik iz Skorenovca, župe udaljene tridesetak km od Pančeva dolazi svake subote u crkvu sv. Ane i slavi svetu euharistiju sa vjernicima, a nedjeljom i u župnoj crkvi sv. Karla Boromejskog ima sv. Mise na madjarskom i hrvatskom jeziku, na koje, na žalost, u sve manjem broju pristižu vjernici katolici – Hrvati, Rumuni, Bugari, Albanci i Makedonci. Ivan Klepić, Ličanin, pjevač crkvenog zbora od 28 članova, kaže da se broj posjetilaca Mise na hrvatskom jeziku zna ponekad spustiti i do deset osoba: – Teško nam je, priča Ivan – moja supruga je Madjarica i dolazimo na hrvatsku misu. Naš župnik Hrvat vodio je pomalo i politiku i bio je veliki

Hrvat, ali ga sada nema. A sadašnji gospodin je veliki Madžar i vodi madžarsku politiku, a nama treba svećenik sa kojim ćemo se Bogu moliti i Boga slaviti a ne politizirati u crkvi. List „Novi Pančevac“ donio je razgovor sa našim bivšim župnikom u kojem je on pred odlazak iz Pančeva, navodno izjavio, da mu je najviše žao njegovog rasnog psa Bijelka. Ne vjerujemo mi sve to što piše u novinama, ali nam je jako teško što smo ostali bez svoga svećenika. Neki naši vjernici koji su svakodnevno posjećivali sv. Misu, a sada to ne mogu jer im je uskraćeno, odlaze povremeno preko tjedna u pravoslavnu crkvu. Župnik nas je napustio, a da se s nama nije ni oprostio. Iza našeg kirvaja (SV. Karlo Boromejski) odslužio je je u kapelici sestara svetu Misu i bez pozdrava sa sestrom napustio Pančevo i nas!

I ovog listopada bila je berba groždja u vinogradu pančevačkih sestara. Sestri Honoriji došle su pomoći njezine susestre iz zemunske kuće – sestre Zora Globelek, Milovana Medjimurec, Karmela Prosenijak, te Stanislav

Indžić, sestrina desna ruka, i vrijedni i neumorni Miroslav Papić, susjed pravoslavac i spomenuti pjevač crkvenog zbora, Ivan Klepić i žene... Pas Bijelko promatrao je sestru Honoriju kako znalački i neumorno sa Stanislavom i Miroslavom priprema burad za napitak koji razgaljuje srce. Napuštajući Pančevo tog sunčanog dana, prisjetih se nedjeljnih listopadskih evandjeoskih priča o vinogradu, vinogradarima, radnicima u vinogradu i gospodaru vinograda i njegova pitanja: – „Tko će poći u moj vinograd?“

Marko Kljajić

SJEĆANJE

*Tamo gdje je soko
visoko letio
tamo gdje danas
ničega nema
tamo gdje mi ljubičicu plavu
i jaglac žuti ubiše
gdje krovove crvene ko krv
mržnjom spalije
gdje zelenu zemlju
duboko raniše
gdje i grobove spravniše
gdje me tata
u plavim jutrima Gospi vodio
tamo sam se
dvaput rodio*

POČELO JE POČELO

Ni da sam se napcovo, sad niko veče, pa to je za nepovirovat. Ta kaki kočijaš. Ni kočijaš ni svinjar da su se upajtašili, ne bi me nadpcovali. Čini mi se da ću u nedilju morati ići na ispovid. Cigurno me pitate zašto? Kako zašto? Pa šta oni misle, dokleg će nas lagat. Ko? Pa oni s televizije. A onaj stalno žvalavi kako je dinar čvrst. Moš mislit, ko bekano na kiši, al o tom ću posli kazt. Prvo da vam izpripovidam zašto sam se toliko napcovo.

Upravo smo se vratili s njive. Smračilo se pa nije bio poso dalje brat, a ostalo nam još malo više od jednog frtalja pripelice, mislim brat, a ovo smo posikli i povezali, pa i sadili u klupe. Hajd, namirijo ja na brzinu, gospoja se latila oko večere, pa ćemo se okupat i u buvaru. Ta, kako se nebi okupo. Ona suva kuružnja, naprašili smo se al baš božijanski.

Kad ti ono, opac, nestane elektrike. Tu samo onako, radi reda, jedanput dva put opcovo, našo pipajući po kredencu mašinu, zapalijo lampaš. Dobro da ga uvik držim tenkiranog petrolinom. Čujem kako gospoja mrguda što-god na račun sviće od dičijeg rođendana i kako je samo jednu našla. Mal nisam dobio laboškom po tintari kad sam je bocnio; da kako nije kupila sviće za svoju rođendansku tortu i ne bi ni cile godine ih potrošila. Ajd to smo na kraju odsmijali, večerali na brzinu i sad čekamo – doće elektrika i kupaćemo se. Nema nje sat, dva, a počelo mi se već i drimat. Ta i lego bi ja taki, al ova moja me sleptala ko financ trgovca, pa će: e, neš mi ić u krevet ko krmče. Samo ti još fali da još rokćeš, već propali u katlanku i navučli vode u koto. Pa ko kadgod, korto, pa u košaru. Onda

sam već počo pcovat, al još kad sam vidio da je pumpa na bunaru pokvarena, pa da moram vodu kablom iz komšiluka, e onda sam počo križat one s televizora što nam tako lažu. Pa šta oni misle, da smo mi volovi, i da ne znamo da nas lažu. Jeto kažu, ne dadu više nafte Bosancima, al zašto ne dadu nama? Kažu, ta televizor nedilju dana nije ništa zatvaro o skinutoj sankciji. A šta su zato dobili? Da se dičurlija mož fuzbalovat po svitu i da na dan prne po jedna krilatica s beogradskog jeledroma! Dobro, s Bosancima se posvađali, a koliko znam s nama još nisu, al ako ovako nastave, ni dugačkog neće bit pa ćemo se mi s njima posvađat. Eto, nisu dobili poskupljenje elektrike, pa je isključili. Ko mož, taj mož. Dotleg će nas akat s otim restrikcijama, da će nam bit drago kad poskupe. To cigurno, dobrim podupire stabilnost onog jadnička avramčića. Da ko ne bi, podupiru ga i dileri. Samo, bojim se da ga svi ne podupiru s jedne strane, pa će past na drugu ko rdavo ukopan stub. Cigurno misle da ćemo mi podmetnit leđa pod padajuću banderu. Šta se tiče dilera, ne znam jel bi ovo smio pripovidat, al čuo sam da taj, koji je ovo kazo, često ide na pričest i nije čovik od laži.

Jevo o čim se radi: sleptala žandari jednog, njima valjda nepoznatog dilera (jer poznate ne diraju) pa ajc njega na pritrest. Kad, ovaj ti masan, ko šiftarski burek. Pun i maraka i dinara. Sad dobro bi se bilo nagodit šnjim, a boje se, jel vrag ne spava, ne znadu koje, pa će ga za legitimaciju, on da, al ladan košpricer. Kad će on zaplenu robe, tj. novaca, kad t ovaj još jednu legitimaciju financima u brk. Financizini očuda, jel tamo lipo piše da je on bankin čovik, i da za račun banke vašari marke. Kad je tako, to onda i nije nepošteno i brezpravno bogaćenje, jel svaka pljačka i otimačina, pa i dilerovanje uz blagoslov države ne mož bit drugačije, neg pošteno, da poštenije ne mož bit. Popiju ti oni po piće, valda na račun banke, rukuju se, finaci odu dalje u lov, abankin čovik popravi frizuru i ispod glasa će: marke – devize – dinari. Ljudi staju, pogađaju se, vašare i odu. Ne znam šta će ča Avram kad ovo pročita! Ako misli da su pripovitke o dilerima i nemanju deviza u bankama laž, e nek prošeta buvljakom jel nek stane u red za devize ujutro, a ovi iz banke tek u podne jave da jeto danas neće bit deviza.

Dođi dida Avrame da vidiš kako ti podupiru dinar! Sađi se televira i izmišaj se malo s običnim narodom – tako sam viko i pcovo da sam uzbunijo vaške po šoru. Taman sam navuko vode, propalio, kad jevo ti elektrike. Uzinat nisam išo u kupatilo, već ko kadgod: korito pa u košaru. Daklem, počelo je, čini mi se, vraćamo se i jopet u stara dobra vrimena.